

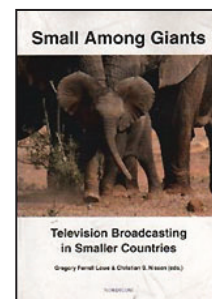
Crítica de llibres

FERRELL LOWE, G.; NISSEN, C. S. (ed). *Small Among Giants: Television Broadcasting in Smaller Countries*. Göteborg, Suècia: Nordicom, University of Gothenburg, 2011, 231 p. ISBN: 978-91-86523-16-9.

PER PETER J. HUMPHREYS

Professor de polítiques de la University of Manchester

peter.humphreys@manchester.ac.uk

La magnitud i la naturalesa del desavantatge dels països petits en els mercats internacionals de mitjans de comunicació. Inadequació dels models dels països grans i de les polítiques de model únic

Aquest llibre ajuda a compensar una mancança en la literatura existent. A causa de la dimensió reduïda dels seus mercats, els països petits tenen dificultats a l'hora de mantenir l'autonomia en la implementació de les seves polítiques culturals, així com de mantenir la fortalesa i el dinamisme del sector mediàtic nacional. La literatura sobre els sistemes i les polítiques de mitjans de comunicació dels països petits és relativament escassa. A Europa, l'interès inicial per la greu situació dels països petits el va provocar el desafiament competitiu especial a què van ser exposats els països esmentats per la política de mercat únic de la Unió Europea –incorporada a la Directiva de televisió sense fronteres de 1989 (Kleinstueber 1990b; Burgelman i Pauwels 1992). Tanmateix, no hi ha estudis que analitzin la vulnerabilitat estructural i les dependències dels sistemes de comunicació dels països petits i les restriccions en les seves polítiques de mitjans de comunicació (Trappel *et al.* 1991; Meier i Trappel 1992). Després d'aquests primers anys de mercat únic de la televisió, s'ha publicat ben poca cosa respecte d'aquesta qüestió. Ara, de sobte, existeix un interès renovat. L'any 2009, l'*International Communication Gazette*, editada per Puppis i D'Heanens (2010), va dedicar-hi un número especial, amb estudis de casos interessants sobre la situació actual a Suïssa, Àustria i Portugal, i estudis de casos comparatius de les dues comunitats lingüístiques de Bèlgica, els països nòrdics i els estats bàltics, però no tots els capítols eren comparatius i no n'hi havia cap que realitzés una comparació sistemàtica entre països grans i petits.

Small Among Giants és una nova compilació, però aquest cop les contribucions són explícitament comparatives, incloent-hi comparacions entre països grans i petits, quelcom que cal acollir amb entusiasme. Editat per Ferrell Lowe i Nissen, el llibre presenta els resultats d'un projecte de recerca dut a

terme per un equip internacional d'investigadors d'universitats d'arreu d'Europa i d'Amèrica del Nord, bona part dels quals també tenen experiència en l'elaboració de polítiques de mitjans de comunicació i com a professionals dels mitjans de comunicació, la qual cosa s'evidencia, sens dubte, en la qualitat dels coneixements que ofereixen als seus capítols. L'equip va examinar la perspectiva dels estats petits des de diferents angles, incloent-hi l'economia dels mitjans de comunicació dels països petits i el problema de la seva relativa escassetat de recursos; l'estructura i la dinàmica del sector de la televisió; la política dels mitjans de comunicació i la seva regulació, i els problemes sorgits del mercat únic televisiu de la Unió Europea. *Small Among Giants* confirma els problemes específics que afronten els petits estats assenyalats en estudis anteriors. També transmet un missatge important: l'argument que les regles i els models proposats pels països més grans –i l'enfocament de “model únic” de la Unió Europea– no es poden considerar adequats per als països petits.

El llibre està ben estructurat. Al primer capítol, Gregory Ferrell Lowe, Christian Edelvold Berg i Christian Nissen emmarquen la qüestió argumentant per què la mida sí que és important. En aquest capítol es revisa la literatura sobre els països petits com una àrea especialitzada d'estudi, s'identifiquen les característiques de rellevància especial per al medi ambient i s'exposen les variables que es consideren significatives per a l'anàlisi. Els capítols segon i tercer, realitzats per Robert Picard i Christian Edelvold Berg, respectivament, ofereixen una anàlisi principalment de caràcter econòmic que mostra que la mida sí que és important. Tots dos capítols realitzen una comparació entre una destacada mostra de països, que varien àmpliament en termes de població i de riquesa com a paràmetres de mesurament, i tots dos ofereixen anàlisis sofisticades per tal de demostrar, de forma concloent, que la mida sí que és important en termes de limitació de recursos i de capacitats dels radiodifusors nacionals. El capítol realitzat per Edelvold Berg també inclou una sèrie de taules i de xifres estadístiques especialment útils, cosa que confirma la relació existent entre la població i la mida

de l'economia, el volum de mercat i el nivell d'inversió intern originat pel contingut de la televisió. Mentre que tots dos conclouen que les mateixes polítiques no seran igual d'eficaces en països de diferents mides, Edelvold Berg també argumenta que la intervenció política mitjançant subvencions públiques i la radiodifusió del servei públics són fonamentals per garantir la producció nacional, tant en països grans com petits, tot i que el grau d'intervenció ha de ser més elevat per tal de compensar, almenys en part, els països petits.

Al quart capítol, realitzat per un equip de recerca dirigit per John Jackson, s'analitza el context sociocultural dels mercats dels mitjans de comunicació, i es realitza una comparació de les implicacions de la mida relativa (no absoluta) en les relacions de dependència entre cinc països petits i els seus veïns més grans, amb qui comparteixen una llengua majoritària: Àustria (Alemanya), Canadà (Estats Units), Irlanda (Regne Unit), Nova Zelanda (Austràlia) i Taiwan (Xina). El capítol és molt interessant en termes de l'enfocament analític, tot i que el tractament empíric que rep cada cas està poc detallat. Es mostren similituds entre els casos, derivades de la seva dependència econòmica i cultural, i se sosté que hi ha hagut un canvi en les orientacions dels valors interns en les polítiques dels mitjans de comunicació d'aquests països, passant d'unes orientacions liberals contemporànies de l'Estat del benestar, a unes orientacions liberals neoconservadores. Tanmateix, les proves aportades respecte d'aquest canvi són poc convinents. Per exemple, en el cas del Canadà, la major part del tractament empíric se centra a mostrar com –com en tots els casos– les respostes de les polítiques de mitjans han estat tradicionalment, en gran part, respostes a les “intrusions dels seus veïns”. Tanmateix, l'únic paràgraf referit a la generalització d'un canvi en l'orientació de valors –encara que apunta, sens dubte, als desafiaments de la particular “guia de política cultural” del Canadà (Grant i Woods 2004), que sorgeix de les noves tecnologies i la globalització–, tot just mostra un compromís reduït, de rellevància, respecte d'aquesta qüestió, i passa completament per alt el fet que el Canadà va desplegar amb èxit un nou front internacional contra la liberalització, la qual cosa va conduir a la signatura de la Convenció internacional sobre la protecció i promoció de la diversitat de les expressions culturals (Unesco 2005).

El cinquè capítol, elaborat per Josef Trappel, complementa perfectament els capítols anteriors, ja que completa la perspectiva de com la mida petita d'un país afecta els radiodifusors en termes de capacitat i marge de maniobra. Fent-se ressò dels temes abordats pel seu anterior (vegeu més amunt) i més recent (Trappel 2010) treball respecte d'aquesta qüestió, aquest capítol proporciona un informe actualitzat i acreditat sobre les estructures i les dinàmiques característiques del sector en països petits, fa referència a les seves circumstàncies que, en lloc d'haver millorat, han empitjorat, i es fa ressò de la sol·licitud d'altres col·laboradors per compilar les mesures de polítiques de mitjans de comunicació adequades. El sisè capítol, de Nordahl Svendsen, destaca els problemes específics que planteja per als petits països europeus la política reguladora audiovisual

de la Unió Europea (UE), especialment amb relació a l'entrada en vigor del “principi del país d'origen” de la Directiva de 1989 sobre el mercat únic, la Directiva de televisió sense fronteres (revisada recentment per donar cobertura als nous mitjans) i la seva política de competència, mentre mostra que els estats membres no han complert adequadament amb les quotes protectionistes de la UE. Aquest capítol eleva una protesta molt comú entre els experts contra la política de competència de la UE, la qual perceben com una amenaça. Nordahl Svendsen rebutja, per incoherent, que les comunicacions de la Comissió Europea (de 2001 i 2009) sobre l'aplicació de les normes sobre ajuts estatals als serveis públics de radiotelevisió (PSB) continguin una clàusula de reconeixement de les dificultats dels països petits. Mentre que el grau d'amenaça a la PSB plantejat per la Comissió Europea ha estat qualificat d'exagerat (vegeu Donders 2010), els problemes especials que planteja als països petits la competència en el marc del mercat únic de la UE –incloent-hi el que Nordahl Svendsen anomena el “canvi de registre” de canals (encara que el seu abast és potser de nou exagerat)– són indubtables.

Fins ara, tots els capítols de la compilació han conclòs que la mida sí que importa. Tanmateix, els capítols següents s'aparten, d'una manera interessant, d'aquest consens tan clar, i cadascun reflecteix el seu particular enfocament. El setè capítol, de Chris Hanretty, se centra en els patrons de governança, i investiga específicament el grau d'independència *de iure* i *de facto* de les emissores públiques respecte del govern, i dels radiodifusors privats respecte dels accionistes dominants, i no troba una variació significativa entre els països grans i petits. El capítol vuitè, de Tom Moring i Sebastian Godenhjelm, se centra en la radiodifusió per a les minories (una àrea en què la literatura és encara més reduïda que en el cas dels països petits), i conclou que mentre que la mida és important en alguns punts, la política encara ho és més. Independentment de la mida, la qualitat i l'abast de la prestació semblen dependre de la combinació de serveis públics de radiodifusió i de la voluntat política. L'últim capítol, d'Annette Hill i Jeanette Steemers, centrat en la producció i els fluxos comercials dels formats d'entreteniment, ofereix una anàlisi sofisticada que combina l'economia política i l'anàlisi de l'audiència per mostrar que malgrat que la mida és clarament una limitació, no ha impedit que alguns països petits assolixin un èxit notable, en particular, els Països Baixos i Suècia. El capítol és en certa manera pessimista sobre les tendències recents, perquè la globalització ha provocat que es redueixi la propietat nacional, però en general posa en relleu una qüestió que sorgeix amb força a partir d'aquesta interessant compilació, però que podria haver estat objecte, pel seu propi dret, d'un capítol especial, concretament de com la voluntat política i la política dels mitjans afecten països petits amb limitacions similars. Es tracta d'un llibre molt ben escrit; és una llàstima, però, que no inclogui un índex.

Referències

BURGELMAN, J.-C.; PAUWELS, C. "Audiovisual Policy and Cultural Identity in Small European States: the Challenge of a Unified Market". *Media, Culture and Society*, 14 (2), 1992, pàg. 169-183.

DONDERS, K. "Under Pressure? An Analysis of the Impact of European State Aid Policy on Public Service Broadcasting: Marginalisation or Revival as Public Service Media?". Tesi doctoral no publicada, Vrije Universiteit Brussels, 2010.

GRANT, P. S.; WOOD, C. *Blockbusters and Trade Wars: Popular Culture in a Globalized World*. Vancouver/Toronto: Douglas & McIntyre, 2004.

KLEINSTEUBER, H. J. "Kleinstaatliche Medienpolitik und gemeinsamer Markt". *Medien Journal*, 14 (2), 1990b, pàg. 97-111.

MEIER, W. A.; TRAPPEL, J. "Small States in the Shadow of Giants". A: SIUNE, K.; TRÜTSCHLER, W. (ed.). *Dynamics of Media Policy: Broadcast and Electronic Media in Western Europe*. Londres: Sage, 1992, pàg. 129-142.

PUPPIS, M.; D'HAENENS, L. (ed.). *International Communications Gazette* (edició especial), 71 (1-2), 2009.

TRAPPEL, J. [et al.] (Josef Trappel, amb contribucions de P. A. Bruck, H. H. Fabris, W. A. Meier i W. Trütschler). *Medien, Macht, Markt: Medienpolitik westeuropäischer Kleinstaaten*. Viena, Sankt Johann im Pongau: Österreichischer Kunst-und Kulturverlag, 1991.

TRAPPEL, J. "Squeezed and Uneasy: PSM in Small States – Limited Media Governance Options in Austria and Switzerland". A: IOSIFIDIS, P. (ed). *Reinventing Public Service Communication: European Broadcasters and Beyond*. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2010, pàg. 209-221.

UNESCO. *Convenció sobre la protecció i promoció de les expressions culturals*. 20 d'octubre de 2005.